

Collegial=Lidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 35. Den 1 September 1798.

Offentlig Indretning.

Blandt de færeste Søer, hvorfra Hoved-Staden skal forsynes deels med Springvand, deels ogsaa og især med Pompe-Vand, er Uttersløv-, eller, som den og kaldes, Seborg-Mose den, der i hoi Grad vilde kunne stikke for Mangel, naar den ei, som nu er Tilfældet, var saa meget tilgroet, at Vandbeholdningen maa besvrgtes om-
sider at ville blive formindsket saaledes, at Staden tilsidst intet Vand erholder detsfra. Ober-Brand- og Vand-Kommissionen har derfor, i den Overbeviisning, at denne Søes Rensning er af høieste Vigtighed, og at det, naar samme skeer ved Udskjering af Torv, hvortil Grunden paa de fleste Steder er flettet, vil blive af stor Vigtighed for Stadens Indvaanere paa en Tid, da Brandselen er stegen til saa høie Priser, og Udskjærterne til bedre Kjøb ere saa uviste, med et Selskab her i Sta-
den

den indgaaet en Kontrakt om bemeldte Moses Udffjæring og Rensning udi 30 paa hinanden følgende Aar, ved hvilken ovennævnte Plæmmed kan naaes, og Brandvæsenet, istædetfor at anvende paa dette Arbeid store Bekostninger, endog vinder en ei ubetydelig Indtægt. Hoved-Indholdet af denne Kontrakt, der af Kjøbenhavns Magistrat er bifaldet, og, under 27 Juli sidstleden, indsendt fra Kommissionen til Hs. Majestæts Approbation, er følgende:

- 1) Vandvæsenets Rettighed til at skjære Tørv, i den til Tørveffjær affatte Deel af Mosen, overdrages i 30 paa hinanden følgende Aar, fra 1799 at regne, til Selskabet alene, dog at dette Selskab har Frihed til, med et Aars Opsigelse, at hæve Kontrakten.
- 2) Ober-B. og B. Kommissionen beholder Nøglen til Slusen ved Søborg-Huset, men inden Aprils Begyndelse hvert Aar skal Bandet være udløbet af Mosen efter den Dybde, Slusens Bund nu har, hvilket dog maa skee i det Forhold, at ved Bandets Udladelse ingen Skade tilføies andre.
- 3) For at forebygge det af denne Plan muligt flydende Afsvaen af Vand, skal Selskabet, foruden at paatage sig Hovedaaens tilbørlige Rensning, ogsaa være forbundet til at fordybe Slusen ved Søborg-Huus een Alen, saaledes, at Vandet fra Uttersløv Møse, naar det behøvedes, kunde faae et vedholdende Løb, endog efterat den Qvantitet Vand var udladt, som maatte
være

være Tørvestjæringen til Hinder, og, som en Følge deraf, give den derfra til Embdrup-Sø løbende Kanal den Dybde, samme maatte udfordre, alt uden anden Erstatning, end den, som ved Bestemmelsen af Afgiften er givet Selskabet deri, ved dens ringere Ansættelse.

4) Tørvestjæringen maa see plan- og regelmæssigen:

- a. Begyndelsen maa gjøres med Hoved-Kanalets Udsjæring efter nuværende Brede, forresten kontinueres efter Selskabets beste Dykke, dog saa, at enhver Grav bringes i Kommunikation med Hoved-Aaen.
- b. Selskabet maa stjære saa dybt som det finder Tørve-Grund, men skal være forbundet til, hvad Grund der end findes, at stjære og rense i det mindste een Alen dybere ved Søborg-Sluses nuværende Sluses Bund, hvorimod Dybden maa aftage, ligesom med Sjæringen avanceres op mod Søens øvrige Kanter, i Overeensstemmelse med Forordn. af 26 Jan. 1733. § 42; hvilken og i Almindelighed, saavidt deri er givet For skrifter for Tørvestjær, bliver at følge.
- c. Bænker og Røvler maae ei efterlades.
- d. Bunden gives Skraahed mod Søens Rand. cf. b.
- e. Hvor Gravningen begyndes, skal den fuldendes samme Aar, og det opstaarne Stykke jevnes paa Bunden.

f. Hvad

- f. Hvad der fjæres, skal være bortført fra Mosen, inden Oktober Maanedes Begyndelse.
- g. Overfladen, som ei til Tørv er tjenlig, skal Selskabet stille sig af med paa en Maade, der ei strider mod Kontraktens øvrige Indhold.
- h. Skulde Selskabet fjære ind over Mosens Grændset, staaer det derfor Vedkommende til Ansvar efter Lovene, og maa lide Dom i dette og ethvert andet Tilfælde, hvori Rettergang finder Sted, ved Hof- og Stads-Retten, efter given lovlig Varsel til dets Formand.
- i. Hvert Aars 1 Mai meddeles Kommissionen, af bemeldte Formand, en Fortegnelse paa Selskabets Medlemmer og deres Bopæle, da de alle med hverandre maae indestaae for Afgiften i Særdeleshed og Kontraktens Opfyldelse i Almindelighed.
- k. Selskabet maa selv besørge det Tilsyn, det holder for nødvendigt ved Tørvestjæringen.
- l. Selskabet maa ei foretage sig noget, som kan være til Fornærmelse mod Kongens eller Forpagterens Fiskerettighed i Søen.
- m. Det holder, paa egen Bekostning, de til Vandets Afledning bekostede Grøfter aabne, saalænge Tørvestjæringen af det fortsættes. Naar Slusen fordybes, maa til dens forsvarlige Opbyggelse igjen bruges nyt Tømmer og andre nye Materialier, til hvilken Ende Vandværkenets Foresatte maae, saa-
vel

vel ved dette Arbeid, som under Forpagtnings-
Aarene i Almindelighed, have hvad Tilsyn de ville,
og gjøre hvilke Erindringer de maatte finde fornødne.

n. S aarlig Afgift af denne Tørvestjæring betales
300 Rdlr. D. R., som erlægges forud hvert Aars
1 Mai.

o. Tilføies nogen af de Mosen paastedende Jordbru-
gere nogenstags Skade, staaer Selskabet selv den
Fornærmede til Ansvar dervedfor.

p. Tørvene, som skjæres der, maae fortrinligen sæl-
ges direkte til Hovedstadens Indvaanere.

q. Veie og Udgang til Mosen forskaffer Selskabet sig
selv.

r. Ober-B. og B. Kommissionen gives af Selskabet
Forkjæbsret til de Eiendomme ved Mosen, som
det maatte kjøbe, naar Kontrakten ophører, lige-
som Vandværkets Foresatte, uden Afgift, erhøl-
de Tilladelse at betjene sig, medens Kontrakten
varer, af den Udgang til Mosen, som Selskabet
selv har.

s. Den Bønderne tilstaaede Græsning paa den Deel
af Mosen, som om Sommeren er tør, forbehol-
des dem med forrige Reservation, og saavidt sam-
me kan bestaae med den Selskabet tillagte Rettighed.

t. Til Sætterum kan Selskabet betjene sig af de Ste-
der i Mosen, som dertil maatte findes bequemme,
saalænge indtil de ere blevene opsaarne.

u) Vand-

u. Vandvæsenets Foresatte tilkommer, i Overtrædelses-Tilfælde af denne Kontrakt, Ret til paa lovlig Maade at saggive saavel hele Seiskebets, som hver enkelt Mand af samme, enten til Skades Erstatning eller Kontraktens Ophævelse.

Denne Kontrakt er af Hs. Majestæt, under Gaarsdags Datum, konfirmeret i alle dens Punkter, med Tilseining; at de 300 Rdlr., som i Følge den aarligt indkomme, Tid efter anden gjøres frugtbringende indtil en Kapital af, i det mindste, 10000 Rdlr. er samlet, og at denne Kapital ikkun bruges til Vandvæsenets Nytte, endog med den Indskrænkning, at den ei optages og bruges aldeles, men at steds 5000 Rdlr. blive frugtbringende, paa det at denne Sum, under alle Omstændigheder, kan have som en stigende Fond,

Forgivninger.

Med Plakat af 29 Okt. 1760 er det fastsat, at der, for Jord til Begravelse i de, udenfor Kjøbenhavns Nørreport indrettede, Assistentens-Kirkegaarde, skulde betales til Kirken 8 Mark for et fuldvorent Menneskes Liig, 6 Mark for et halvvorent og 4 Mark for et Barns, hvormod Begravelse paa Kirkegaardene her i Staden skulde betales med 6 Rdlr. 4 Mk. for et fuldvorent, med 4 Rdlr. 2 Mk. 8 Sk. for et halvvorent, og med 3 Rdlr. 2 Mk. for et Barns Liig. Forbenævnte Assistentens-Kirkegaarde vare da bestemte til Begravelse for

for Uformuende, som alene benyttede sig deraf; men da det nu, i den senere Tid, er blevet almindeligt, at endes og de meest bemidlede Familier vælge deres Gravsteder paa disse udenbyes Kirkegaarde, og baade Kirkerne og den latinske Skole lide en betydelig Afgang i deres Indtægter, ved at tabe den høiere Betaling, som de tilforn have nydt for Begravelser paa de indenbyes Kirkegaarde, saa har Hs. Majestæt, med Hensyn til at afværge et alt for føleligt Tab for Skolen og Kirkerne, uden at dog Omkostningerne skulde blive trykkende for dem, som følge den fornuftige Skik, at lade deres Døde begrave uden for Staden, ved Resolution af 15 d. M., forekrevet følgende Regler i denne Henseende:

- 1) Betalingen for de Liig, som begraves paa Assistentens Kirkegaardene, udenfor Stadens Nørreport, for Frue, Trinitatis, Nikolai, Helliggeistes og Petri Menigheder, skal herester fastsættes saaledes: at for de Liig, som udføres i den bedste Liigvogn, til 20 Rdlr., erlægges til Kirken 4 Rdlr.; naar Liigvognen til 10 Rdlr. bruges, betales 3 Rdlr.; naar den til 8 eller 5 Rdlr. bruges, 2 Rdlr.; men for Liig, som udføres i de ringere Liigvogne, betales ei meer end hidindtil, nemlig 1 Rdlr. 2 Mk.
- 2) For de Liig, som jordes paa de, Frue latinske Skole vedkommende, 4 Kirkers Afdelinger, erlægges til Skolen, naar den dyreste Liigvogn bruges, 10 Rd. 3 Mk., ligesom om Ligene i Kirken eller Kapellet bleve

bleve begravne; naar Ligvognen til 10 eller 8 Rdlr. bruges, betales til Skolen 5 Rdlr. 1 Mk., ligesom om Eigene i Urtegaarden, eller de paa Kirkegaarden indhegnede Pladser, bleve begravne; men naar Ligvognen til 5 Rdlr. bruges, betales ifkun det samme som hidindtil; og for de Liig, som udføres med de 2de ringeste Liigvogne, betales intet til Skolen.

Hvilken kongelige Resolution ved en Cancellie-Plakat af 24 August er bekendtgjort til enhver Efterretning.

Under 31 Juli sidstleden er igjennem det tyske Cancellie udsærdiget et Patent, som bestemmer, at, efter den nordstrandste Landret og paa de Steder, hvor denne gjelder, tilkommer Ascendenterne den, i de almindelige Love fastsatte Arvedeel (Legitima).

Blandede Efterretninger.

Som Tillæg til den i forrige No. meddeelte Regnskabs-Extrakt for Kasp-, Tugt- og Forbedrings-Huset, kunne denne Tidendes Udgivere endnu meddele følgende Udsgt over Lemmernes Antal i samme Stiftelser ved Udgangen af Aaret 1797; vi troe, at den, betragtet som et statistiskt Bidrag til at oversee, for en Deel, de i Hovedstaden meest gjængse Forbrydelser, Lemmernes Af- og Tilgang i disse Stiftelser, samt deres Mortalitet, Stiftelsernes Industri o. s. v., ikke vil mangle offentlig Interesse.

Bed Aarets Udgang 1796 var Lemmernes Antal
udi Kjøbenhavns Rasp-, Tugt- og Forbedrings-Huse
saaledes, nemlig:

I. Udi Rasp-huset.

a) Paa Livstid.

For fuldført Mord . . .	8	
— tilfigtet dito . . .	3	
— Røveri og Ran . . .	1	
— Mordbrand . . .	2	
— falske Banko-Sedlers Forsærdigelse . . .	3	
		17

b) Paa kort Tid.

For Tyveri . . .	28	
frivillig over den dømtede Tid	1	
		29
		46

Udi Aaret 1797 er indkommen udi
Rasp-huset:

a) Paa Livstid.

For falske Banko-Sedlers Forsær- digelse . . .	1	
---	---	--

b) Paa kort Tid.

For Tyveri . . .	4	
— Bedrageri . . .	1	
— Opsætighed . . .	3	
frivillig indkommen . . .	1	
		10

Tilsammen . 56

Deraf ere løsladte:

efter Dommens Opfyldelse . . . 9

død I

af de frivillige er udgaaet . . . I

II

Følgeligen tilbage i Kaspshuset ved Aarets

Udgang 1797 45

hvoraf en frivillig.

II. Udi Tugthuset.

Ved Aarets Udgang 1796 var tilbage i Stif-
telsen paa Livstid:

Før fuldført Mord . . . 8

— tilsigtet dito . . . 4

— Mordbrand . . . 5

— Børnesødsel i Dølgemaal 3

— Tyveri 33

— Rufferi 3

— falske Banko-Sedlers

Forsærdigelse . . . 4

60

Udi Aaret 1797 er indkom-
men udi Tugthuset paa

Livstid:

for tilsigtet Mord . . . I

— Tyveri 4

5

65

Deraf er løsladt:

Transport 45

ved Benaadning 1

og døde 3

4

Følgesigen tilbage i Tugthuset ved Aarets Ud-

gang 1797 61

III. Udi Forbedringshuset.

Ved Aarets Udgang 1796 var tilbage i Stift-

telsen, domte paa Maanedes og Aar:

For Tyveri 120

— Falsk 2

— Bedrageri 6

— voldsom Overfald 1

— intenderet Selvmord 1

— Betleri og Lediggang 56

— Løssagtighed 5

— at affone idømte Bøder 1

frivillige Arbeidere 65

Inquisiter indlagte til Ruur 10

267

Udi Aaret 1797 er indfome

men udi Forbedringshuset:

For Tyveri 156

— Falsk 1

— Bedrageri 13

— Opløb og voldsom Over-

fald 4

For Opsætfighed . . . 3

— Betleri, Lediggang og

Drukkenfab . . . 78

— Løstgæstighed . . . 18

— at afføne idømte Bøder 1

frivillige indkomne Arbeidere 79

Inqvifiter indlagte til Kuur 22

— 375

Tilfammen . 642

Deraf ere løsladte:

Efter kongelig Benaadning . . . 3

— Dommenes Opsyldelse . . . 259

Af Inqvifiter ere deels overgaaede

i Stiftelsen efter de faldne Dom-

me, og deels udgaaede efter fuld-

endt Kuur . . . 24

og døde . . . 4

— 28

Af Stiftelsens Lemmer er end vi-

dere død . . . 12

Af de Frivillige ere udgaaede . . . 72

— 374

Følgelig var tilbage udi Forbedringshu-

set ved Kærets Udgang 1797 . . . 268

hvoraf 72 ere frivillige Arbeidere.

Ved Kærets Udgang 1797 var Antallet

udi bemeldte 3de Stifter i alt . 374 Personer

Ved

Bed disse ere udi Aaret 1797 forarbejdet: 57703
 Pd. ordinær Uld udi 53899 Strenge Garn, og 2853
 Pd. fin Uld udi 7301 Strenge dito, samt raspet
 109066½ Pd. Farve-Træ.

Uf trende Beretninger, som, daterede fra 20, 21
 og 22 d. M., ere tilstillede det tyfke Cancellie og derfra
 det danske Cancellie meddeelte, erfares, angaaende den
 i Kiel herfende Epidemi, at foruden Kopperne, der dog
 hverken ere meget hyppige eller farlige, vedvarer be-
 meldte Sygdom endnu, og udbreder sig meget, end-
 og paa Landet, hvor den i en Omkreds af 2 til 3 Mile
 omkring Kiel temmeligt almindeligen har grebet om sig.
 Der er heller ikke stor Sandsynlighed for, at Epidemien
 snart vil aftage, da især Blodgangen er en for denne
 Aarstid eiendommelig Sygdom, og desuden den stærke
 Varme meddeler disse Sygdomme sin mærkelige forraad-
 nende og nervøse Karakter. Dog erklærer det medicin-
 ske Fakultet, fra hvilket de tvende Beretninger ere, at,
 omendfjændt den herfende epidemiske Blodgang synes at
 vorde almindeligere, og endfjændt den, formedelst de
 sig dermed forenende Sygdomme af Skarlagens-Feber og
 Frisler, ja endog Sprinkler (Petechen), vorder farligere
 og meer dræbende, naar de til rette Tid anvendende Mid-
 ler forsamles, den dog ei med Føie kan kaldes nogen
 contagios anstikkende Sygdom i egentlig Forstand, der
 fulde gjøre Stedet usundt. Uf det kielske Konsistoriums
 Beret-

Beretning, fra 20 s. M., sees, at næsten to Trediedele af de i Kiel værende Studentere have forladt Staden af Frygt for denne Sygdom. I samme angives Dødeligheden om Ugen at være henimod 20 og derover i et Sogn af Staden, sjøndt den tillige, efter de tilforladeligste Erfaringer, et anslaaes høiere end 5 til 6 af Hundrede.

Disse Beretninger har det danske Cancellie tilsendt Quarantane-Kommissionen i Kjøbenhavn.

Under 17 August ere Professorerne J. Woldike, M. Bahl og E. N. Viborg udnævnte til Med-Direktører for den botaniske Hauge i Kjøbenhavn.

Under 18 August har Cancelliet tilskrevet Amtmanden over Antvorskov og Korsør Amter, at foranstalte Jørgen Frederik Koefoed tiltalt for Vinkelskriveri.

I Følge Reskript af 7 Februar 1783 blev Randers Strøm eller Bæse liciteret til Istandsættelse og Vedligeholdelse paa 10 Aar, og Bekostningerne reparterede paa alt det contribuabile Hartkorn i Ralsø og Dronningborg Amter. I Aaret 1796 blev bemeldte Bæse atter liciteret til Istandsættelse paa eet Aar, for 460 Rdlr., hvilken Summa Rentekammeret forfudsvis har ladet udbetale af Amtstuen.

I den Anledning har Amtmanden over Randers Amt forespurgt: om denne Summa skal reparteres paa den,

den, i forbemeldte Rescript foreffrevne Maade, og om den Deel af forrige Dronningborg Amt, som nu er underlagt andre Amter, maa fremdeles medtages i Repartitionen. I Gjensvar herpaa, har Cancelliet, efter herom at have ført Brevverling med General-Beiskommisjonen, under 18 August tilskrevet fornævnte Amtmand, at det synes passende og overensstemmende med Beisforordningens 31 §, at den Deel af forrige Dronningborg Amt, som nu er underlagt andre Amter, saavel som og Randers Kjøbstad, der bestandigt har haft en vis Strækning af Vassen til Vedligeholdelse, fremdeles vedbliver paa den hidtil brugte Maade at tage Deel i meerbemeldte Repartition, indtil Hoved-Landeveien imellem Aarhus og Randers, hvoraf Vassen er et Stykke, i Folge Beisforordningens 35 § kan komme til at anlagges forordningsmessigt.

Paa det at een Orden i Henseende til Løse-Attesters Udstedelse ved alle Toldsteder kan følges, har General-Toldkammeret fundet det nødvendigt at bestemme: At det første Toldsted, hvortil Skibet med Ladningen ankommer, og afleverer den medbragte Toldseddel, bær til det Toldsted, hvorfra Skibet sidst er udgaaet, udsærdige Løse-Attest, uagtet Varene der ikke alle ere løse, og igjen forsyne sig med Attest fra det Toldsted, hvor den paa ny udsærdigede Toldseddel afleveres, eller, hvilket er det samme, at fra det Toldsted, hvortil Hovedladningen

ningen er kommen, naar Toldforering der feer, bør til det Toldsted, hvorfra den er afgaaet, meddeles Posse-Attest for det hele, og at det igjen faaer Posse-Attest for hvad af Ladningen uoplosset afgaaer til det andet indenlandske Sted; hvilket ved Cirkularer til alle Vedkommende, under 28 August, er bekjendtgjort.

Pedige Embeder.

Under det danske Cancellie: Sognekalder til Romdrup og Klarup i Viborg Stift, 300 Rdlr., hver af svares 80 Rdlr. Pension til den entledigede Sognepræst Hr. Willing; Borgemeester, Byfoged og Byskriver Embederne udi Kjøge; Herredsfoged Embedet i Bjerrevskov Herred, samt Birkedommer og Skriver Embederne til gamle Kjøgegaards Birk i Sjælland.

Befordringer.

Under det danske Cancellie: Den 31 August er den residerende Kapellan ved Baale Menighed i Jarlsberg Grevskab, B. Thurmman, confirmeret til Sognepræst for samme Menighed.

Under det tydske Cancellie: Den 24 August er D. J. W. Olshausen, Diakonus i Oldeslohe, bestiftet til Pastor i Hohensfelde, og Candidat J. H. Hammer i hans Sted udnævnt til Diakonus i Oldeslohe; W. H. A. Lybke i Hamborg udnævnt til Agent; Candidat T. C. Esmarch confirmeret til Adjunktus Ministerii ved Nikolai Kirke i Kiel.